

ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี

ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี เชื้อชาติอิตาลีเดิม เปลี่ยนเป็นสัญชาติไทย นามเดิม คอรัราโด เฟโรจี (Corrado Feroci) ปฏิมากรและอาจารย์ศิลปะผู้ ทุ่มเทกกำลังกายและกำลังใจรับใช้ประเทศไทยอย่างไม่ เห็นแก่ความยากลำบาก เป็นผู้นำความเจริญก้าวหน้า ของศิลปะปัจจุบันมาสู่ประเทศไทย ได้ศึกษาศิลปะ ไทยจนมีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดีจนมีใจรัก ศิลปกรรมของไทย จึงพยายามเขียนหนังสือเผยแพร่ ให้ชาวโลกได้รู้จักศิลปะไทยกว้างขวางขึ้น

นายคอรัราโด เฟโรจี เป็นบุตรนายอาร์ตูโด เฟโรจี และนางซานตินา เฟโรจี (Mr. Artudo and Mrs.

Santina Feroci) มีอาชีพค้าขาย เกิดที่ตำบลซาน จิโอวานนี (San Giovanni) เมืองฟลอเรนซ์ ประเทศ อิตาลี เมื่อวันที่ 15 กันยายน พ.ศ.2435 (ค.ศ. 1892)

การศึกษา

พ.ศ. 2441 เข้าศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา

พ.ศ. 2446 สำเร็จประถมศึกษาแล้วเข้าศึกษา

โรงเรียนมัธยมศึกษาอีก 5 ปี

พ.ศ. 2451 เข้าศึกษาในโรงเรียนราชวิทยาลัย

ศิลปะแห่งนครฟลอเรนซ์ จบหลักสูตรวิชาช่าง 7 ปี ได้ รับประกาศนียบัตรช่างปั้นและช่างเขียน

ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี

(พ.ศ. 2435 - 2505)

นายคอร์ราโด เฟโรจี สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศิลปะเมื่ออายุประมาณ 23 ปี เริ่มทำงานด้านประติมากรรมซึ่งชอบมากกว่าด้านจิตรกรรม สมัครสอบเข้าชิงตำแหน่งศาสตราจารย์ (ตามระบบการศึกษาของอิตาลี ตำแหน่ง Professor เหมือนกับ “ครู” แต่คนที่ไม่ใช่ครูก็มีสิทธิ์สมัครสอบได้) ได้ในระดับเกียรตินิยมอันดับหนึ่ง วิชาที่สอบได้แก่ ประวัติศาสตร์ศิลปะ ปรัชญา ศิลปวิจารณ์ และถือเอาผลงานด้านศิลปะเป็นส่วนสำคัญ

ประวัติการทำงานและการรับราชการ

เมื่อนายคอร์ราโด เฟโรจี สำเร็จการศึกษาแล้วก็เริ่มทำงานทันที เริ่มส่งแบบอนุสาวรีย์ของรัฐบาลอิตาลีเข้าประกวด ได้รับรางวัลหลายครั้งจนมีชื่อเสียงโด่งดังตั้งแต่อายุยังน้อย

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัฐบาลไทยประสงค์จะหาช่างปั้นมาปฏิบัติราชการและฝึกฝนให้คนไทยสามารถปั้นรูปได้อย่างตะวันตกและให้รู้เทคนิคต่างๆ ในงานประติมากรรมด้วย จึงติดต่อกับรัฐบาลอิตาลีขอให้คัดเลือกประติมากรที่มีชื่อและต้องการเข้ารับราชการกับรัฐบาลไทย ทางรัฐบาลอิตาลีจึงเสนอชื่อ นายคอร์ราโด เฟโรจี พร้อมทั้งคุณวุฒิและผลงานมาให้รัฐบาลไทยพิจารณา

วันที่ 14 มกราคม พ.ศ. 2466 รัฐบาลบรรจุนายคอร์ราโด เฟโรจี เข้าเป็นข้าราชการในตำแหน่งช่างปั้น กรมศิลปากร กระทรวงวัง ได้รับเงินเดือน เดือนละ 800 บาท ค่าเช่าบ้าน 80 บาท

พ.ศ. 2469 ดำรงตำแหน่งอาจารย์ช่างปั้นหล่อ แผนกศิลปากรสถานแห่งราชบัณฑิตยสภา

พ.ศ. 2473 ย้ายมาเป็นอาจารย์ช่างปั้น กองประณีตศิลปกรรม กรมศิลปากร กระทรวงธรรมการ ในระหว่างนั้นท่านเริ่มค้นชีวิตครูโดยหลักสูตรอบรมกว้างๆ และสอนให้แก่ผู้สนใจในวิชาประติมากรรม ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ในการนี้มีผลทำให้ได้ผู้ช่วยช่างเข้ารับราชการในกรมศิลปากรเพิ่มมากขึ้น กิจการช่างปั้นหล่อของกรมศิลปากรจึงเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว

เมื่อทางราชการเห็นความสำคัญของการศึกษาศิลปะจึงให้นายคอร์ราโด เฟโรจี เป็นผู้วางหลักสูตรการศึกษาให้มีมาตรฐานเช่นเดียวกับโรงเรียนศิลปะในยุโรป ท่านจึงเริ่มวางหลักสูตรวิชาจิตรกรรมและประติมากรรมขึ้นและเริ่มเขียนตำราเรียน ในการเขียนตำราเรียนได้ร่วมมือกับพระสาโรชรัตนนิมมานก์ สถาปนิกพิเศษของกรมศิลปากร (ท่านผู้นี้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยในประเทศอังกฤษ) ช่วยเขียนประวัติศาสตร์ศิลปะตะวันตก และสอนวิชานี้ด้วย

พ.ศ. 2476 กรมศิลปากรจึงได้ตั้งโรงเรียนศิลปากรแผนกช่าง ขึ้น โดยมีนายคอร์ราโด เฟโรจี เป็นผู้อำนวยการ ผู้สมัครเข้าส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนเพาะช่าง

พ.ศ. 2481 ได้รับแต่งตั้งเป็นหัวหน้ากองโรงเรียนศิลปากร แผนกช่าง กรมศิลปากร กระทรวงธรรมการ

ในสมัยนั้นจะมีงานฉลองรัฐธรรมนูญเป็นงานประจำปี (วันที่ 10 ธันวาคมเป็นวันพระราชทานรัฐธรรมนูญ) ท่านได้เสนอแนะให้รัฐบาลจัดประกวดภาพเขียน ภาพปั้น เพื่อส่งเสริมหลัก 6 ประการของระบอบประชาธิปไตยและให้เห็นความสำคัญของการมีรัฐธรรมนูญ ความคิดนี้ก่อให้เกิดงานแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ขึ้นในเวลาต่อมา

พ.ศ. 2484 (8 ธันวาคม 2484) เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 รัฐบาลไทยต้องยอมให้ญี่ปุ่นเดินทัพผ่านประเทศไทยและต้องประกาศสงครามเข้ากับฝ่ายกลุ่มประเทศอักษะคือ อิตาลี เยอรมนี และญี่ปุ่น รัฐบาลญี่ปุ่นสั่งควบคุมตัวชาวอิตาเลียนทุกคนที่พำนักอยู่ในประเทศไทย นายคอร์ราโด เฟโรจี จึงถูกควบคุมตัวด้วย ขณะนั้นท่านดำรงตำแหน่งอาจารย์ช่างปั้น กองโรงเรียนศิลปากรแผนกช่าง กระทรวงศึกษาธิการ หลวงวิจิตรวาทการ อธิบดีกรมศิลปากร ในขณะนั้นได้ใช้วิธีการทูตโดยแปลงสัญชาตินายคอร์ราโด เฟโรจี เป็นไทย และตั้งชื่อ นามสกุลให้เป็น “ศิลป/พิระศรี” แล้วขอให้รัฐบาลญี่ปุ่นปล่อยตัวเป็นอิสระ ท่านจึงใช้ชื่อนี้เรื่อยมาจนถึงแก่กรรม

พ.ศ. 2485 กรมศิลปากร แยกจากกระทรวงศึกษาธิการไปขึ้นอยู่กับสำนักนายกรัฐมนตรี ศาสตราจารย์ศิลป พีระศรี ยังดำรงตำแหน่งอาจารย์ช่างปั้น และผู้อำนวยการโรงเรียนศิลปากร แผนกช่าง ซึ่งต่อมาเปลี่ยนเป็น โรงเรียนประณีตศิลปกรรม

พ.ศ. 2486 รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม สั่งการให้ปรับปรุงหลักสูตรโรงเรียนประณีตศิลปกรรม และประกาศ พระราชบัญญัติจัดตั้งเป็น มหาวิทยาลัยศิลปากร ครั้งแรกมีเพียง 2 คณะคือ คณะจิตรกรรม และคณะประติมากรรม โดยมีศาสตราจารย์ศิลป พีระศรี เป็นคณบดีทั้งสองคณะ

พ.ศ. 2491 ศาสตราจารย์ศิลป พีระศรี ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้นำศิลปะไทยไปแสดง ณ กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ ได้ผลเป็นที่น่าพอใจมาก นับเป็นครั้งแรกที่ทำให้ชาวต่างประเทศรู้จักประเทศไทยในด้านศิลปะเป็นอย่างดี

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เศรษฐกิจตกต่ำ เงินเฟ้อมาก เงินเดือนที่ได้รับไม่สมดุลกับค่าครองชีพ พ.ศ. 2492 ท่านจึงเดินทางกลับประเทศอิตาลี โดยลาพักตามสิทธิในสัญญาจ้างเป็นเวลา 9 เดือน

พ.ศ. 2493 เมื่อทางราชการได้ปรับปรุงเงินเดือนของท่านให้เหมาะสมกับความเป็นอยู่แล้ว ท่านจึงเดินทางกลับประเทศไทยอีกครั้งหนึ่ง

พ.ศ. 2495 เกษียณอายุราชการขณะเป็นข้าราชการสังกัดกระทรวงวัฒนธรรม

ผลงานที่สำคัญของศาสตราจารย์ศิลป พีระศรี

นอกจากงานวางหลักสูตรก่อตั้งโรงเรียนศิลปากร แผนกช่าง จนโรงเรียนแห่งนี้เจริญก้าวหน้ามาเป็นมหาวิทยาลัยศิลปากรในปัจจุบันแล้ว ผลงานของท่านยังมีอีกมาก ล้วนเป็นงานที่ส่งเสริมและสร้างชื่อเสียงให้แก่ประเทศไทยทั้งสิ้น นายธนิต อยู่โพธิ์ อดีตอธิบดีศิลปากรเขียนไว้ว่า “...ในขณะที่ปฏิบัติราชการและอบรมสั่งสอนศิษย์ตลอดมานั้น ตัวท่านเองก็สนใจศึกษาค้นคว้าศิลปะไทยไปด้วย เป็นเวลาร่วม 40 ปี จนมีความรู้ความเข้าใจอย่างดียิ่งทั้งทฤษฎีและ

ปฏิบัติ และท่านก็มีใจรักศิลปกรรมของไทยเป็นอย่างมาก...ได้เขียนหนังสือและบทความเกี่ยวกับศิลปะไทยเผยแพร่อีกหลายเล่มและหลายเรื่อง ซึ่งช่วยให้ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้รู้เรื่องเกี่ยวกับศิลปะของไทยซาบซึ้งและแพร่หลายเป็นอันมาก...”

พ.ศ. 2496 รับหน้าที่เป็นประธานกรรมการสมทบศิลปะแห่งชาติในเครือสมาคมศิลปะระหว่างชาติ (International Association of Arts) ซึ่งตั้งอยู่ที่กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส

พ.ศ. 2497 เป็นผู้แทนศิลปินไทยเข้าร่วมประชุมศิลปินระหว่างชาติครั้งแรก ณ ประเทศอิตาลี

พ.ศ. 2503 ไปประชุมใหญ่ครั้งที่ 3 ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย ในครั้งนี้ได้นำผลงานศิลปินไทยไปแสดงด้วย และได้เสนอบทความศิลปะชื่อ Contemporary Art in Thailand ต่อที่ประชุมครั้งนั้น

นอกจากนั้นได้ทำประโยชน์อันยิ่งใหญ่ให้แก่ทางราชการในด้านศิลปะโดยเป็นผู้ออกแบบสร้างอนุสาวรีย์หลายแห่งตามคำสั่งทางราชการ เช่น

พระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ซึ่งประดิษฐานอยู่ ณ เชิงสะพานปฐมบรมราชานุสรณ์

พระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งประดิษฐาน ณ สวนลุมพินี

พระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ซึ่งประดิษฐาน ณ วงเวียนใหญ่

พระบรมรูปสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ณ อนุสรณ์ดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

อนุสาวรีย์ท้าวเทพกษัตรี ท้าวศรีสุนทร อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต

อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ

อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย

งานปั้นชิ้นสุดท้ายซึ่งยังไม่ทันจะเสร็จสมบูรณ์ก็ถึงแก่กรรมเสียก่อน คือ พระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช

เป็นต้น

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับ

- พ.ศ. 2470 จตุรดาภรณ์มงกุฎไทย
- พ.ศ. 2495 ทวีติยาภรณ์ช้างเผือก
- พ.ศ. 2496 เหรียญดุษฎีมาลา เข็มศิลปวิทยา
- พ.ศ. 2497 ประดมาภรณ์มงกุฎไทย

ชีวิตครอบครัว

ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี เดินทางเข้ามารับราชการในประเทศไทยเมื่อ พ.ศ.2466 ขณะที่มีอายุ 32 ปี พร้อมด้วยภรรยาคือนางฟานนี เฟโรจี (Fanni Feroci) ซึ่งเพิ่งสมรสกันใหม่ๆ มาดำเนินชีวิตแบบคนไทยด้วยเงินเดือนขั้นต้น 800 บาท ค่าเช่าบ้าน 80 บาท ซึ่งเป็นอัตราพิเศษที่ดำรงชีพอยู่ได้อย่างสบายในภาวะการครองชีพและเศรษฐกิจในขณะนั้น

ท่านเป็นคนรักสันโดษ ชอบชีวิตที่สงบตามธรรมชาติ ท่านจึงมีความพอใจเป็นอย่างยิ่ง ท่านเป็นนักธรรมชาตินิยม มีความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ ทั้งที่บ้านและที่ทำงาน

แต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ท่านเริ่มเดือดร้อนเพราะค่าครองชีพสูง เงินเดือนน้อยไม่พอใช้ ต้องขายรถ ขายบ้าน ขายที่ดินซึ่งซื้อไว้ตอนเปลี่ยนเป็นสัญชาติไทยแล้ว ต้องดิ้นจักรยานมาทำงาน ท่านต้องส่งภรรยาและลูก 2 คนกลับอิตาลี จนในที่สุดขอลาพักผ่อนเป็นเวลา 9 เดือนตามสิทธิในสัญญาจ้างดังกล่าวแล้ว และเดินทางกลับไปพักผ่อนที่บ้านเดิมกับภรรยาและลูกที่อิตาลี พร้อมกับเขียนบันทึกข้อความลงวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ.2489 ถึงพระยาอนุমানราชชน อธิบดีกรมศิลปากร ในขณะนั้นดังต่อไปนี้

เรียน ท่านอธิบดีกรมศิลปากร

ด้วยแต่เดิมข้าพเจ้าเป็นชนชาติอิตาเลียนชื่อ จี. เฟโรจี ทางราชการได้ทำสัญญาจ้างข้าพเจ้ามาทำงานช่างปั้นในกรมศิลปากร ตั้งแต่ พ.ศ.2466 ค่าจ้างเดือนละ 800 บาท ค่าเช่าบ้าน 80 บาท ดังสำเนาสัญญาที่แนบมานี้ ต่อมาถึง พ.ศ. 2487 ข้าพเจ้าโอนชาติเป็นไทยใช้ชื่อว่านายศิลป์ พีระศรี ส่วนสัญญาจ้างก็คงถือปฏิบัติกันอย่างเดิมตลอดมา

ตั้งแต่ทางราชการจ้างข้าพเจ้าทำงานจนถึงบัดนี้เป็นเวลา 23 ปีแล้วข้าพเจ้าไม่เคยได้รับเงินเพิ่มขึ้นเลย สมัยก่อนสงครามข้าพเจ้าก็พอใจในอัตราค่าจ้างนี้แล้ว เพราะเวลานั้นการครองชีพไม่สูงเกินสมควร แต่เมื่อได้เกิดสงครามขึ้นค่าสิ่งของเครื่องอุปโภคมีราคาสูงยิ่งยวดจนรายได้ที่ข้าพเจ้าได้รับอยู่นี้ไม่เพียงพอที่จะเลี้ยงชีวิตไปได้ตามสมควร ข้าพเจ้าได้รับความเดือดร้อนมาก ครั้นจะทำงานพิเศษเป็นส่วนตัวเพื่อเพิ่มพูนรายได้ของตน ข้าพเจ้าก็มีความเคารพต่อราชการ รู้สึกละอายใจที่ข้าราชการไปแสวงหารายได้ภายนอก ข้าพเจ้าไม่อาจทำลงได้นอกจากว่าเมื่อทางราชการไม่สามารถจะช่วยเหลือข้าพเจ้าได้จริง ข้าพเจ้ามีความคับแค้นถึงขนาดข้าพเจ้าก็อาจต้องหาทางช่วยตัวเองบ้าง ด้วยเหตุนี้จึงขอความกรุณาท่านอธิบดีเป็นที่พึง ได้โปรดหาทางเพิ่มเงินค่าจ้าง ให้แก่ข้าพเจ้าบ้าง พอที่จะครองชีพไปด้วยดีได้ ข้าพเจ้าจะขอบพระเดชพระคุณอย่างยิ่ง สำหรับการทำงานของข้าพเจ้านั้น ข้าพเจ้าหวังว่าท่านอธิบดีจะเห็นอยู่แล้ว ว่าข้าพเจ้าตั้งใจและมีเจตนาต่อหน้าที่ราชการจริงๆ ข้าพเจ้าพยายามเสมอที่จะไม่ให้มีการลาหยุด ลาป่วย และส่วนมากข้าพเจ้ามาทำงานแต่เช้าจนถึงค่ำตลอดวันข้าพเจ้าไม่ได้หยุดว่างเลย ทำทั้งงานช่างปั้นและการสอนนักเรียนช่าง ข้าพเจ้าได้ทุ่มเทกำลังความคิดทั้งหมดให้แก่ราชการ เพราะข้าพเจ้ามีความรักและมีเจตนาที่จะให้ประเทศไทยผู้ซึ่งมีพระคุณต่อข้าพเจ้าได้เจริญรุ่งเรืองอย่างแท้จริง หวังว่าทางราชการจะเห็นใจและโปรดกรุณาแก่ข้าพเจ้าบ้าง

ศิลป์ พีระศรี

1 มีนาคม 89

เมื่อทางราชการได้พิจารณาปรับเงินเดือนแล้ว
ท่านก็เดินทางกลับมารับราชการตามเดิมโดยให้
ภรรยาและลูกพำนักอยู่ที่เมืองฟลอเรนซ์ประเทศอิตาลี

บั้นปลายชีวิต

ต่อมาภรรยาถึงแก่กรรมและลูกทั้งสองคนคือโรมา
โน และอิซาเบลลา เฟโรจี (Romano & Isabella
Feroci) มีงานทำเรียบร้อยแล้ว ท่านมีภรรยาเป็นคน
ไทยชื่อมาลินี ด้วยท่านตั้งใจแล้วว่า จะอยู่ในเมืองไทย
และตายในเมืองไทย

เมื่อศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี เกษียณราชการใน
พ.ศ.2495 แล้ว ยังปฏิบัติหน้าที่ทางด้านศิลปะให้แก่
กรมศิลปากรและประเทศไทยอีกหลายประการ ดัง
กล่าวแล้ว ท่านมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะ
เห็นศิลปะมีความเจริญก้าวหน้าขึ้นในประเทศไทย

ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ถึงแก่กรรม ณ โรง
พยาบาลศิริราชเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2505
รวมอายุได้ 70 ปี

วรวีทย์ วตินสรากร

บรรณานุกรม

เขียน ยิ้มศิริ. “นายศิลป์ พีระศรี,” ประวัติครู. หน้า 65 - 86. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2505.

นิพนธ์ จำไวไล (บรรณาธิการ). อาจารย์ศิลป์กับลูกศิษย์. กรุงเทพฯ : สำนักวิจัยศิลป์ พีระศรี, 2542.